

Понад 10 років на кафедрі викладання велося за модульно-рейтинговою системою, а з 2005 року впроваджується кредитно-модульна система оцінки знань студентів. Кожен студент одержує випуску з робочої програми, згідно якої він знайомиться з інформацією про те, які теми і питання розглядатимуться на лекціях, практичних заняттях, які питання належить вивчити самостійно та за якими літературними джерелами, які питання виносяться на модульну контрольну роботу.

Підсумкову оцінку за кожен модуль студенти одержуватимуть з урахуванням поточного контролю і оцінки за модульну контрольну роботу.

Таке вдосконалення навчального процесу буде дієвим за умови належного забезпечення студентів вищих навчальних аграрних закладів освіти навчальною літературою, доступом до комп'ютерної техніки та мережі Internet, створенням нормальних умов проживання та можливістю організації самостійної роботи студентів в гуртожитках, підвищенням рівня практичної підготовки майбутніх економістів під час виробничих практик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. — 2-ге вид., доп. і переробл. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2004. — 624 с.
2. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропівного. — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 528 с.
3. Економіка підприємства Програма навчальної дисципліни для аграрних вищих навчальних закладів II—IV рівнів акредитації з напрямів підготовки фахівців: 0501 «Економіка і підприємництво»; 0502 «Менеджмент». — К.: Аграрна освіта, 2002. — 24 с.

С. Ю. БОЛІЛА, канд. с-г. наук,
В. Г. БИКОВА, канд. екон. наук, доц.
(Херсонський держаний аграрний університет)

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Спираючись на позитивний досвід зарубіжних освітніх установ, вищі навчальні заклади України все ширше здійснюють ба-

гаторівневу підготовку фахівців-економістів для різних ланок господарювання-бакалаврів з економіки та менеджменту, спеціалістів, магістрів ділової адміністрації. Актуальним це є і для вузів аграрного спрямування, що зорієнтовані на підготовку компетентних й досвідчених управлінських кадрів всіх рівнів для аграрної сфери. Навчальними планами таких закладів передбачене вивчення дисципліни «Економіка підприємства», що є базовою загальноекономічною для майбутніх економістів-аграріїв, бо охоплює ключові розділи прикладної економіки, організації та забезпечення ефективного господарювання на рівні основної структурної ланки суспільного виробництва, дає необхідну сукупність теоретичних і практичних знань з управління ринковою економікою на сучасному етапі її розвитку в Україні [1].

Курс «Економіка підприємства» згідно принципів модульного навчання за логічною структурою бажано розбити на два модулі і в першому з них вивчати такі тематичні розділи: підприємство в сучасній системі господарювання, ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація діяльності підприємства; до другого модуля увійдуть такі розділи як: планування виробництва та мотивація діяльності, результати та ефективність виробництва, антикризова система господарювання.

Модульний метод навчання передбачає перехід до встановлювальних та проблемних лекцій, що дають загальну інформацію по вузловим і найбільш складним питанням курсу. Структуру лекційного курсу слід будувати на методичних принципах розвивального навчання; семінарсько-практичні заняття слід опрацьовувати в комплексі з лекціями, доповнюючи їх зміст вивченням нового матеріалу і надбанням певних практичних навичок [2].

При викладанні дисципліни слід застосовувати активну методику навчання з використанням повного комплексу методів навчання: словесних, наочних і практичних з позицій креативної педагогіки з акцентом на розвиток творчої активності і самостійності студентів. Для активізації учбово-пізнавальної діяльності можна запропонувати студентам:

— виконання письмових завдань тренувального характеру: складних тестових завдань, криптограм, завдань на розуміння термінологічного інструментарію дисципліни, завдання на розуміння логічних взаємозв'язків між елементами підприємства як системи, розрахункових практичних задач по: формуванню та використанню активів, коштів та інших матеріальних цінностей; визначенню ефективності заходів у площині організаційного та науково-технічного прогресу; вирішенню проблем завчасного ві-

дтворення техніко-технологічної бази виробництва; аналізу рівня продуктивності і оплати праці персоналу суб'єкта господарювання; оцінці ефективності підвищення якості та конкурентоспроможності продукції; аналізу витрат і цін на продукцію; вимірюванню інтегральної ефективності суб'єктів господарювання та інше;

- написання повідомлень та рефератів на обрану тему;
- самостійне проведення наукових досліджень та підготовку наукових доповідей;
- складання тез, підготовку розгорнутих або коротких анотацій та наукових статей;
- підготовку письмових відповідей на проблемні питання;
- виконання творчих завдань як індивідуальних, так і групових;
- складання структурно-логічних схем до окремих тем дисципліни, що виносяться на самостійне вивчення.

Найбільш ефективною формою надбання професійних знань і навичок у прийнятті науково-обґрунтованих господарсько-управлінських рішень в умовах ринкової економіки вважається форма ділової гри (кейс-стаді). Як підкреслюють фахівці, саме в даних видах ігор у найбільшій мірі відпрацьовуються: уміння приймати рішення в реальних умовах і захищати його, вміння працювати в колективі над вирішенням загальної задачі; ініціативність і творче відношення до своїх обов'язків [3]. Тому виробничо-господарські ситуації, що стосуються таких важливих питань, як, наприклад, вибір організаційно-правової форми та організаційної структури управління, формування та використання ресурсно-виробничого потенціалу, розробка заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства, планування заходів по забезпеченню економічної безпеки суб'єкта господарювання слід пропонувати студентам не лише під час проведення аудиторних занять, але й задавати в якості самостійного домашнього завдання при обов'язковому контролі за виконанням зі сторони викладача. У процесі вивчення дисципліни деякі питання потребують дискусійного обговорення під час аудиторних занять на зразок проведення дебатів по типу Оксфордських або демократичних семінарів. Для інтенсифікації навчання, скорочення часу на розрахунки й опрацювання результатів доцільно впровадити в навчальний процес комп'ютерну техніку й сучасне програмне забезпечення («Касатка», «Галактика», «БЭСТ-4», «БЭСТ ПРО...», «БЭСТ-Ф», «1С: Бухгалтерська версія», «МІРАКЛІ», «Парус», «Marketing Expert 1.1», «Delo Pro v 1.5», «SCALA 5» та ін.).

Структура безперервного покращення рівня освіти майбутніх фахівців у галузі економіки передбачає вдосконалення навчальної

та науково-методичної роботи у відповідності з вимогами Болонського процесу. Тому в основі викладання дисципліни повинен домінувати проблемний підхід і відповідні йому активні форми колективного обговорення матеріалу: діалог, зіставлення різних точок зору, дискусія, аналіз конкретних ситуацій, виявлення та колективний пошук вирішення економічних протиріч у розвитку підприємства. До кожної теми навчального курсу «Економіка підприємства» слід розробити плани семінарів-практикумів, визначити рекомендований перелік тем-рефератів, доповідей та теоретичних повідомлень, відпрацювати зміст виїзних тематичних занять для опанування передового досвіду та технологій, підготувати перелік завдань для виконання при стажуванні на передових підприємствах, підготувати проблемні питання для співбесіди, надати методичні поради для самоосвіти й запропонувати необхідні інформаційні джерела.

Якщо робити наголос на використанні методів активного навчання в процесі викладання дисципліни «Економіка підприємства», то слід враховувати, що нас цікавить не репродуктивний, а продуктивний результат навчання, за яким можна виділити різні рівні задач викладача, а також методи і форми проведення занять з метою стимулювання творчої активності студентів (табл. 1).

А звідси ставляться і відповідні дидактичні задачі: перевірити вміння оперувати отриманими знаннями, вміння використовувати їх при вирішенні практичних занять, вміння самостійно аналізувати, узагальнювати й робити практично значимі висновки, спонукати до самоконтролю, самооцінки і розвитку власних знань, реалізувати безпосередній перехід від отримання знань до їх використання в професійній діяльності.

Таблиця 1

**ВИБІР МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ УЧБОВО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»**

№ з/п	Задачі викладача	Методи і форми проведення занять
1.	Переконати в необхідності навчання. Виявити потребу в знаннях, уточнити програму	Вхідний контроль знань з використанням засобів і методів програмованого навчання
2.	Збудити інтерес до навчання. Зруйнувати стереотипи. Спонукати до творчого мислення і формування продуктивних знань	Проблемні лекції у формі бесіди, лекції-дискусії, «мозкової атаки», лекції з розглядом мікроситуацій, лекції з використанням техніки зворотнього зв'язку

3.	Зняти питання. Виявити і усунути помилкові уявлення і невірне практичне використання вивченого матеріалу	Лекція-консультація Прес-конференція Програмована консультація Індивідуальні консультації
----	--	--

Закінчення табл. 1

№ з/п	Задачі викладача	Методи і форми проведення занять
4.	Закріпити й поглибити отримані знання, сформувати або вдосконалити вміння і навички в їх використанні	Аналіз ситуацій, вирішення господарських ситуацій, розгляд конкретного матеріалу, програвання ролей, тренінг, ділові ігри та ін
5.	Створити умови для активного обміну знаннями і досвідом, творчого засвоєння передового досвіду	Тематична дискусія, «круглий стіл», виїзні тематичні заняття, стажування
6.	Створити умови для практичного використання отриманих знань і перевірити вміння їх використання	Виїзні заняття і стажування зі спеціальним завданням, вирішення ситуаційних завдань і проведення ділової гри на матеріалі конкретного підприємства, аналіз і обговорення конкретних робочих матеріалів (проектів), розробка і захист підсумкової роботи

Таким чином, слід використовувати такі способи контролю, що активізують учбово-пізнавальну діяльність студентів, а саме: тестування, програмований контроль, підсумкову співбесіду, розробку та захист випускних робіт в формі рефератів та реальних проектів та ін.

Слід урахувати, що найкращий результат навчання досягається лише при комплексному використанні різноманітних методів та інших дидактичних засобів.

Таким чином, правильний вибір місця використання того або іншого методу (форми проведення занять) по ходу реалізації навчального плану дозволяє отримати сукупний навчальний ефект і підвищити рівень професійної підготовки бакалаврів і спеціалістів з економіки та менеджменту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка підприємств: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропівного. — К.: КНЕУ, 2001. — С. 3.

2. Платов В. Я. Деловые игры: разработка, организация, проведение — М.: Профиздат, 1991. — С. 176.

3. Рогинский В. М. Азбука педагогического труда — М.: Высш. шк. — 1990. — С. 65.

О. Г. БОБРОВА, канд. екон. наук, доц.
(Київський національний економічний університет)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ СФЕРИ АГРОБІЗНЕСУ

Суттєве реформування економіки, становлення та розвиток ринкових відносин вимагають досить активної роботи економічних служб. Практично немає ні одного підприємства, жодної фірми де б не існувала посада «економіст». У свою чергу, ефективність роботи економіста залежить від правильного визначення і розуміння працівником його трудових функцій та змоги виконати їх на належному рівні. Підготувати економістів, які б забезпечили ефективне управління економічними процесами на підприємствах агробізнесу, покликані провідні економічні та аграрні вузи України.

Визначальним моментом підготовки фахівця є навчальний план відповідної спеціальності. Приєднання України до Болонської конвенції викликало необхідність внесення змін до навчальних планів підготовки бакалаврів та магістрів у сфері агробізнесу. Хотілося б зупинитися на основоположних моментах формування навчальних планів, та їх відповідності ринковим вимогам щодо підготовки висококваліфікованих фахівців.

Запровадження в Україні практики побудови навчальних планів на кшталт західноєвропейських університетів, на основі поєднання нормативної та вибіркової частин змісту навчання викликає запитання: «Які предмети повинні формувати зазначені частини? Як повинно забезпечуватися відображення спеціальності та спеціалізації в навчальних планах?» На наш погляд для відповіді на дане питання необхідно зупинитися на визначенні таких понять як професія, спеціальність, спеціалізація, галузь, які